

Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği

Harun CANSIZ*

ÖZ

Günümüzde kamu ihtiyaçlarının finansmanında kullanılan en önemli araç vergilerdir. Vergiler yeterince tahsil edebildikleri takdirde eğitim, sağlık, adalet, güvenlik, diplomasi, altyapı hizmetleri gibi kamu harcamaları rahatlıkla yapılabilir. Aksi halde kamu ihtiyaçlarının finansmanı borçlanma, vergi oranlarının artışı veya yeni vergilerin ihdası ile sağlanabilecektir. Bu seçenekler ise ekonomide bazı risklere sebep olabilir. Devletler riskli seçenekler yerine vergi idaresi ile vergi mükellefleri arasında vergi uyumunu sağlayarak vergi gelirlerini kolayca artırabilir. Vergi uyumunun sağlanmasında defterdarlık çalışanlarının fikirlerinin alınması bu konuda önem taşımaktadır. Bu çalışmada vergiye ilişkin genel algılar, vergi kaçırıcılara ilişkin düşünceler, işlenen vergi suçlarının görünüşü, vergi bilincinin artırılması, vergi mevzuatının algılanışı ile, defterdarlığın etkinliğine ve çalışanların teşvik edilmesine yönelik yirmi üç soruya cevap aranmıştır. Türk Vergi Sistemine ilişkin ilk bulgu, mükellefler için vergi sistemimiz, anlaşılması zor, oranları yüksek ve adalet algısı oldukça düşük bulunmuştur. İkinci olarak temel vergileme ilkelerine ilişkin adalet alguları düşük olduğu için vergi mükellefleri değişik nedenler öne sürerek vergilerini ödemek istemedikleri gözlenmiştir. Üçüncü olarak, vergi idaresinde son yıllarda gerçekleştirilen bazı yapısal reformların çalışanlar üzerinde, özellikle belirsizlikten kaynaklanan, olumsuzluklar gözlenmiştir. Belirsizlik ortamının önlenerek defterdarlık çalışanlarının esas işlerine yoğunlaşması sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Vergi Algısı, Vergi İdaresi, Afyonkarahisar

JEL Sınıflandırması: K34

Tax Perceptions By Employees In State Tax Revenue Departments A Case Study In Afyonkarahisar

ABSTRACT

Taxes are the most important tool which is used by today's states to finance their public needs. If taxes are collected enough, public spendings such as education, health, justice, security, diplomacy easy can be done. Otherwise, financing of public needs can be provided by borrowing, increasing of tax rates or the introduction of any new taxes. Instead of risky options, states prefer to way which they can increase tax revenue easily by providing tax compliance between tax administration and taxpayers. Getting revenue office employee's opinion about providing tax compliance is an important step in this regard. In this study answer is sought for 23 questions about general perceptions of the tax, thoughts on tax evasion, appearance of the processed tax crime, improvement of tax awareness, perception of the tax legislation, to encourage of employees. First of all, the turkish tax system for taxpayers who remain unregistered is difficult to understand and has quite high tax rates and low perception of justice. Secondly, because perception of justice about the basic principles of taxation is low, taxpayers don't want to pay the taxes by submitting various reasons. Finally, it seems that the structural reforms in tax administration carried out in recent years make a implied negative effect on employees for uncertainty. By preventing the uncertainty area related to future, it is provided that revenue Office employees focus on their main works.

Key Words: Tax Perception, Tax Administration, Afyonkarahisar

JEL Classification: K34

* Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, cansiz54@yahoo.com

Giriş

Modern devletlerde hükümetler eğitim, sağlık, güvenlik, adalet, diplomasi ve esenlik gibi hizmetleri etkin, verimli ve kaliteli sunarak vatandaşlarını memnun edip, iktidarda kalmaya çalışırlar. Muhalefet partileri ise seçimlerde iktidara gelebilmek için seçmenin oyunu alabilecek taahhütlerde bulunurlar. Gerek iktidarın ve gerekse muhalefetin ilgili hizmetler için öngördüğü taahhütlerin finansman kaynağı vergilerdir. *Vergi gelirlerini rahatlıkla toplayabilme ve artırabilmenin yolu ise vergi uyumunu sağlayabilmekle ilgilidir.* Aksi halde, vatandaşı memnun edebilecek kamu ihtiyaçlarına finansman sağlayabilmek kolay olamayacaktır. Defterdarlık çalışanlarının vergilemeye ilişkin düşüncelerinin dikkate alınması vergi mükellefleri ile vergi idaresi arasındaki uyumun sağlanması vergi gelirlerinin artırılmasında önemli bir araç olacaktır.

Çalışmada defterdarlık çalışanlarına anket uygulanmak suretiyle onların Türk Vergi Sistemine ilişkin düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Anket ile katılımcıların, demografik özelliklerin yanında üç başlık altında vergiye ilişkin yirmi üç gözlem irdelenmiştir. İlk başlıkta Türkiye’deki vergilemeye ilişkin genel algılar ihtiva eden “Türk Vergi Sistemine Bakış”, ikinci başlıkta, “Vergi Suçuna ve Vergi Kaçırmaya Bakış”, üçüncü başlıkta, “Vergi Bilinci, Vergi Mevzuatı ve Defterdarlığın Etkinliği” irdelenmiştir. Son başlıkta ayrıca defterdarlık çalışanlarının çalışma motivasyonlarını artırabilmek için neler yapılabileceği tartışılmıştır.

I. VERGİ ALGILAMASI

Algı, “beş duyu yardımıyla dış dünyayı tanıma”dır. Algı belirsizliği daha az olan bilgileri sağlayabilmek için dış dünyadan veri akışını geliştirmek ve kontrol etmeyi sağlar. Algılama bireyin o anda yaşamakta olduğu deneyimi özümseyerek, yeni bir bütüne ulaşma, kişilerin kendi çevrelerinden ulaşan bilgi, duygu, fikir ve mesajları değerlendirme biçimidir (Özer, 2012: 1, 147-149).

Vergiler kişi ve kurumlar tarafından devlete yapılan zorunlu ödemeler olup devletin kamu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçek ve tüzel kişilerden egemenlik hakkına dayanarak zorunlu olarak aldığı ekonomik değerlerdir. Verginin temel işlevi sürekli gelişmekte olmasına karşın kamu ihtiyaçlarının temel finansman kaynağı olması halen devam etmektedir. Bu işlevinin devam edebilmesinin koşulu ise, vergi mükelleflerinin ilgili vergileri adil olarak algılaması gerekmektedir (Bknz.; Çelebi vd., 2012:126-131; Tekir, 1993: 5; Edizdoğan ve Çelikkaya, 2012:1; Ulusoy, 2012: 39; Çiçek vd. 2007: 28). Aksi halde mükelleflerin benimsemediği vergilerden beklenen hasılatın sağlanması mümkün olamayacaktır.

Defterdarlık çalışanlarının vergileri algılayış biçimlerini tespit etmeden önce vergi mükelleflerinin vergiye yönelik tutumlarını belirlemek gerekmektedir. Mükelleflerin vergiye karşı davranışlarını etkileyen faktörleri irdelediğimizde bunları iki başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar: (i) Kişisel Faktörler (demografik faktörler, vergi ahlakı ile diğer vergi mükelleflerinin tutumları, devlete duyulan bağlılık, vergilerin kullanıldıkları alanlar v.b.). (ii) Kişisel Olmayan Faktörler (vergi adaleti, vergi afları, vergi sisteminin karmaşıklığı, vergileme

ortamının belirsizliği, vergilerin sayısı, vergi cezaları, vergi denetim olasılığı ve vergi oranlarını kapsayan kişisel olmayan faktörlerdir (Bilgiç ve Sümer, 2007: 20-32). Vergi mükellefleri bunların dışındaki nedenlere dayalı olarak davranışlar gösterebilir.

Vergi algılaması vergi psikolojisi kapsamında düşünülmektedir. Temel olarak vergi mükelleflerinin vergiye bakışının ne olduğunu yansıtmaktadır. Vergi idaresi vergi mükellefleri ile ilgili sorunları en aza indirmek ve vergi uyumunu sağlamak istiyorsa uygulanmakta olan vergilerin temel mantığını, verginin neden alındığını vatandaşlara iyi anlatılmalıdır. Ayrıca, vergi idaresinin ihdas edilen veya oranları artırılan vergi karşısında mükelleflerin nasıl bir davranış sergileyebileceğini önceden tespit etmesi, olumsuz tutumlar varsa bunlara ilişkin önlemler alması ve çözümler geliştirebilmesi elzemdir (Sağlam, 2013:319). Çünkü vergi mükellefleri tarafından benimsenmeyen ve kabul görmeyen bir verginin beklenen vergi hasılatını sağlaması mümkün görünmemektedir.

Vergi algılamasına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Muter ve arkadaşları 1993 yılında 505 vergi mükelleflerinin davranışlarına yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada yirmidört soruya cevap aranmış ve sonuçlar sekiz başlık halinde ifade edilmiştir. Vergi oranlarının yüksek olması ve vergi yüklerinin adil dağıtılmadığı algısı elde edilen bulguların en önemlileridir. Sağbaş ve Başoğlu, 2003 yılında ilköğretim öğrencilerinin vergileri algılamasına yönelik yaptıkları çalışmada, vergi ile kamu hizmetleri arasındaki bağın çocukluktan itibaren kurulması gereğidir (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 124). İpek ve Kaynar 2009 yılında 410 katılımcı ile demografik faktörler ile vergi uyumu bağıntısını irdelemişlerdir. Araştırmada, “etkin bir vergi politikalarının uygulanabilmesi için, öncelikle vatandaşların vergiye karşı gönüllü uyumu etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve yükümlülerin vergileme karşısında sergilemiş oldukları tutumların nedenlerinin anlaşılması gerekliliği bulgusuna ulaşılmıştır (İpek ve Kaynar, 2009: 188).

Taytak 2010 yılında 410 ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada öğrencilere vatandaşlık anlayışının vergi bilinciyle verilmesinin önemi belirtilmiştir (Taytak, 2010: 509). Gökbunar ve Çetin 2010 yılında, Manisa Vergi Dairesi Başkanlığında çalışan 98 katılımcı ile “Vergi Dairesinde Çalışanların Mükellef Haklarına Bakışı”nı irdeleyen çalışma yapmışlardır. Araştırmadaki en önemli bulgu, vergi dairesi çalışanlarının vergi mükelleflerinin mali konulardaki bilgilerini yetersiz bulunması olmuştur (Gökbunar ve Çetin, 2010: 23-46). Görüldüğü üzere yapılan çalışmaların herbirisi vergi algısını farklı açılardan ele almaktadır.

II. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ve katılımcılara ilişkin demografik bilgiler verilecektir.

A. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, temel olarak Afyonkarahisar Defterdarlığı'nda çalışanların vergileri nasıl algıladıklarına yönelik tespitler yapmayı hedeflemektedir. Anket

sorularının hazırlanması aşamasında önce literatür taranmış ve bu konudaki sorularla birlikte anket düzenlenmiştir. Sorulara ilişkin bazı düzenlemeler yapıldıktan sonra katılımcılara dağıtılarak, cevap vermeleri istenmiştir. Soruların hiçbir baskı altında kalınmadan cevaplanabilmesi için katılımcılardan adı, soyadı, çalıştığı bölüm gibi tanımlayıcı herhangi bir bilgi istenmemiştir. Anket çalışması 2014 yılında yapılmıştır. Çalışmamızda, 1932 yılında Rennis Likert tarafından geliştirilen Beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır (Bknz.; Uzgören, 2012: 24, 41, 59-16; Dündar, 2012:1).

B. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Anketimize 130 Bay ve 67 Bayan katılmıştır. Katılımcıların 49'u köy, 52'si ilçe, 83'ü il ve 13 ise Büyükşehir'de doğmuştur. Ankete cevap verenlerin 15'i 21 ila 30, 56'si 31 ila 40 yaş arası, 101'i 41 ila 50 arası ve 25'i 50'den fazladır. Bu anket toplamda 197 kişi ile yapılmıştır.

III. DEFTERDARLIK ÇALIŞANLARININ TÜRKİYE'DE UYGULANAN VERGİLERİ ALGILAMALARI

TÜRK VERGİ SİSTEMİNE BAKIŞ

1. Türk Vergi Sisteminin Adil Olması

1982 Anayasamızın 73. Maddesinde , “Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır” hükmü vardır. Vergilemede adalet, belli bir ülkede belli bir dönemde uygulanan vergi yükünün toplum tarafından kabul edilebilir olmasıdır. Vergilemede adalet aynı zamanda, herkesten ödeme gücü ölçüsünde vergi alınmasını gerektirir (Pehlivan, 2011: 146-154). Vatandaşların ödeyebileceğinden fazla olan ve mali gücüyle orantılı olmayan vergiler ihdas etmek bir ülke vergi sistemini sıkıntıya düşürebilecek çok önemli iki yanlış uygulamadır (Rosen ve Gayer, 2008; 353). Adaletli kabul edilmeyen bir verginin mükellef tarafından ödenmesi zor olacaktır.

Tablo 1: Türk Vergi Sisteminin Adil Olması

Türk vergi sistemi adil bir yapıya sahiptir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	103	52,3
Kısmen katılmıyorum	38	19,3
Emin Değilim	17	8,6
Kısmen Katılıyorum	27	13,7
Tamamen katılıyorum	12	6,1
Toplam	197	100,0

Tablo 1’de, “Türk vergi sistemi adildir” görüşüne verilen cevaplar görülmektedir. Buna göre, katılımcıların yaklaşık % 73’ü Türk Vergi sisteminin adil olmadığını ifade ederken, % 20’lik kesim ise adil olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgulara göre vergi uyumunu sağlayabilmenin ilk adımı vergilemede adalet ilkesinin tesisini sağlayabilmektir.

2. Yükümlülüklerin Zamanında Yerine Getirilmesi

Vergisel yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmesi vergi ödeyicisinin görevidir. Vergi ödeyicisi, vergi alacaklısına vergisini fiilen ödemekle sorumlu olan kişi ve kurumlardır. Verginin ödeyicisinin kanunda açıkça belirtilmesi gereklidir (Turhan, 1998: 48). Vergilerin zamanında yerine getirilmesi kamu ihtiyaçlarının yerine getirilmesinde önemli bir husustur.

Tablo 2: Biçimsel ve Parasal Yükümlülüklerinin Yerine Getirilmesi

Mükellefler, yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirmektedir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	72	36,5
Kısmen katılmıyorum	51	25,9
Emin Değilim	28	14,2
Kısmen Katılıyorum	29	14,7
Tamamen katılıyorum	17	8,6
Toplam	197	100,0

Tablo 2’de, “Mükellefler biçimsel ve parasal yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirmektedir” ifadesi vardır. Katılımcıların % 62’sine göre Türkiye’de böyle bir olgu söz konusu değildir. Katılımcıların %23’üne ise vergi mükellefleri biçimsel ve parasal yükümlülüklerini tam olarak ve zamanında yerine getirmektedir. Bu durum, ülkemiz vergi sistemi için çok önemli bir handikaptır.

3. Vergi Aflarının Mükelleflerin Vergi Ödeme İsteklerine Etkisi

Af, bir hata, kusur veya hatayı bağışlama anlamındadır. Temel olarak yapılmakta ya da yapılacak bir suç kovuşturmasından ve hüküm altına alınmış bir cezanın bir kısmının ya da bütününün yerine getirilmesinden adalet ve toplum yararı kaygısıyla vazgeçilmesidir (Doğan ve Besen; 2008: 49).

Tablo 3: Vergi Aflarına Bakış

Vergi afları, mükelleflerin vergilerini zamanında ödemesini engellemektedir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	38	19,3
Kısmen katılmıyorum	23	11,7
Emin Değilim	13	6,6
Kısmen Katılıyorum	34	17,3
Tamamen katılıyorum	89	45,2
Toplam	197	100,0

Vergi afları, siyasi, ekonomik ve mali nedenlerle yapılabilmektedir (Dönmez, 1992: 48-52). Yapılan vergi afları, parasal ve biçimsel sorumluluklarını zamanında yerine getiren insanlar için verginin geleneği ve vergilemenin adil olduğu algısını zayıflatacak dolayısıyla dürüst vergi mükellefleri üzerinde olumsuz etki oluşturabilecektir.

Tablo 3’de vergi aflarının dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteklerine ilişkin algısı görülmektedir. Buna göre katılımcıların yaklaşık % 63’ü vergi afları olumsuz, yüzde 31’ine göre ise olumludur.

4. Vergilerin Vatandaşlık Görevi Olması

Tablo 4’da Türkiye’de vergilerin “vatandaşlık görevi” olarak algılanıp algılanmadığı düşüncesi irdelenmiştir. Katılımcıların % 35’ine göre, vergiler “vatandaşlık görevi” olarak algılanırken % 47’lik bir kesime göre ise “vergiler vatandaşlık görevi” olarak algılanmamaktadır

Tablo 4: Vergilerin Vatandaşlık Görevi Olarak Görülmesi

Türkiye’de vergiler “vatandaşlık görevi “ olarak algılanmaktadır.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	59	29,9
Kısmen katılmıyorum	34	17,3
Emin Değilim	35	17,8
Kısmen Katılıyorum	42	21,3
Tamamen katılıyorum	27	13,7
Toplam	197	100,0

5.Vergi Ödeme Zamanları

Türkiye’de vergilerin ödeme zamanlarının mükellefler için uygun olup olmadığı Tablo 5’te irdelenmiştir.

Tablo 5: Vergi Ödeme Zamanlarının Mükellefe Uygunluğu

Türkiye’de vergilerin ödeme zamanları mükellefler için uygundur.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	39	19,8
Kısmen katılmıyorum	38	19,3
Emin Değilim	33	16,8
Kısmen Katılıyorum	57	28,9
Tamamen katılıyorum	30	15,2
Toplam	197	100,0

Tablo 5’de, görüldüğü üzere, katılımcıların yüzde 39’una göre, “Türkiye’de vergilerin ödeme zamanları mükellefler için uygundur”. Buna karşın katılımcıların % 44’üne göre uygun değildir. Bu durum temel vergileme ilkelerinden olan “vergilemede belirlilik ilkesi”ne uygun olmayan bir durumdur.

6. Gelir Dağılımının Görünümü

Gerek vergi mükellefleri ve gerekse vatandaşların gelir dağılımı algıları vergi uyumunun sağlanmasında büyük önem taşımaktadır. Bir ülkede gelir dağılımının adaletli olup olmaması mükelleflerin özellikle dolaylı vergiler ve beyanname ile verilen vergiler için sözkonusu olabilir. Çünkü kaynakta kesilen vergilerde stopaj aşamasında kesildiği için böyle bir durum oluşmamaktadır. Vergi mükelleflerinin kendileriyle ilgili ödediklerinde vergiler kullanabilir gelirlerini

ciddi oranda azalmasına neden olması ve vergisinde bu şekilde algılanması, mükelleflerin vergi borçlarını ödemeyi reddetmesine sebep olmaktadır.

Tablo 6: Gelir Dağılımına İlişkin Algı

Gelir dağılımı adaletsiz olduğu için, vergiler ödenmemektedir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	15	7,6
Kısmen katılmıyorum	20	10,2
Emin Değilim	22	11,2
Kısmen Katılıyorum	46	23,4
Tamamen katılıyorum	94	47,7
Toplam	197	100,0

Tablo 6’da, vergi mükelleflerinin ülkelerindeki gelir dağılımının adaletsiz olması nedeniyle vergi borçlarını ödemek isteyip istemedikleri araştırılmıştır. Katılımcıların % 18’ine göre, ülkedeki gelir dağılımının adaletsiz olması, vergi mükelleflerinin ödeme isteklerine etkide bulunmaz. Ancak katılımcıların % 71’ine göre, bir ülkede gelir dağılımı bozursa vergi mükellefleri ödemek zorunda oldukları vergileri ödemek istemeyeceklerdir.

7. Vergi Oranlarının Düşürülmesi

Vergi oranları ile vergi uyumu arasındaki ilişkiler üzerine birçok çalışma vardır (Saruç, 2015: 114). Vergi oranları, vergi mükelleflerinin vergi ödeme isteklerine etkide bulunabilir (Devrim, 2002: 247). Vergi oranları düşükse veya vergi oranları düşürülürse, vergi mükelleflerinin ödeme isteklerinin artacağına ilişkin beklentiler vardır. Örneğin, 1980’li yıllarda ABD’de yapılan vergi indirimleri yoluyla vatandaşların çalışma arzularını ve yatırımları artırmayı amaçlamışlardır (Turan, 2012: 84).

Tablo 7: Vergi Oranlarının Düşürülmesine İlişkin Bakış

Türkiye’de vergi oranları düşürülürse, mükelleflerinin ödeme istekleri artar.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	22	11,2
Kısmen katılmıyorum	16	8,1
Emin Değilim	27	13,7
Kısmen Katılıyorum	52	26,4
Tamamen katılıyorum	80	40,6
Toplam	197	100,0

Tablo 7’de, “Vergi oranları düşürülürse, mükelleflerin vergi ödeme isteklerinin ödeme isteklerinin artıp artmadığı” sorgulanmıştır. Katılımcıların % 67’sine göre, vergi oranları düşürülürse mükelleflerin ödeme istekleri artar. Buna karşın, katılımcıların % 19’una göre vergi oranları düşürülse de, mükelleflerin vergi ödeme isteklerinde herhangi bir değişiklik olmaz. Bazı mükelleflerin, “vergi oranları yüksek olduğu için, vergi borçlarını ödemek istememektedir” ifadesi anlamlı sayılabilir.

8. Vergilerin Hükümet Politikalarına Destek Olarak Algılanması

Hükümetlerin aldıkları kararların önemli bir kısmı vergilerle ilintili olduğu için, tüm toplumu değişik düzeylerde etkilemektedir. Hükümet vergi oranlarını, indirimleri, istisna ve muafiyetleri değiştirmek, vergi denetimlerini artırmak veya azaltmak suretiyle mükelleflerin davranışlarını etkileyebilmektedir. Vergilemeye ilişkin düzenlemelerin bir kısmı yükümlülere olumlu bir kısmı ise olumsuz karşılanabilir. Bu eğilimi belirleyen önemli faktörlerden birisi ise ilgili yükümlünün siyasi iktidarı destekleyip desteklememesiyle ilgilidir (Çiçek vd. 2008: 38). Bu nedenle, hükümetin mükellef tarafından desteklenip desteklenmemesi, mükelleflerin vergilerini verme eğilimlerini etkileyebilir.

Tablo 8: Mükelleflerin Vergilerini Hükümet Politikalarına Destek Olarak Verdiklerine İlişkin Algi

Mükellefler seçimlerde oy verdikleri siyasi parti iktidarda ise, vergilerini, “hükümetin politikalarına destek olarak vermektedir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	75	11,2
Kısmen katılmıyorum	36	15,7
Emin Değilim	33	16,8
Kısmen Katılıyorum	31	18,3
Tamamen katılıyorum	22	38,1
Toplam	197	100,0

Tablo 8’de, mükellefler vergilerini öderken, “hükümetin politikalarına destek olarak verip vermedikleri” irdelenmiştir. Katılımcıların % 56’sına göre, “Türkiye’de mükellefler vergilerini öderken, hükümetin politikalarıyla bağ kurmakta”dır. Buna karşın katılımcıların % 27’si ise böyle bir bağ kurulmadığını düşünmektedir. Bu sonuçlar bize mükelleflerin vergi ödeme isteklerinde kısmen bir politizasyon olduğunu göstermektedir. Ancak bulguların kesinleştirilebilmesi için saha çalışması gereklidir.

B. VERGİ SUÇUNA VE VERGİ KAÇIRMAYA BAKIŞ

1. Vergi Suçu İşleyenler

Tablo 9’da, vergi suçu işleyenlere nasıl bakılması gerektiğine ilişkin algi irdelenmiştir.

Tablo 9: Vergi Suçunu İşleyene Bakış

Vergi suçu işleyen vergi mükellefine nasıl sıfat eklemek gereklidir.		
	Sayı	Yüzde
Kurnaz	5	2,5
İşini Bilen	21	10,7
Ahlaksız	30	15,2
Terbiyesiz	59	29,9
Hırsız	82	41,6
Toplam	197	100,0

Katılımcıların vergi suçu işleyenlere bakışı % 13'ü olumlu, % 87'ü olumsuz olmuştur. Hırsız diyenlerin oranı % 42, terbiyesiz diyenlerin oranı % 30 ve ahlaksız diyenlerin oranı % 15 düzeyinde olmuştur. Yüzde 11 düzeyinde “işini bilen” ve yüzde 3 civarında ise “kurnaz” olarak olumlu algılamışlardır. Bu sonuçlara göre, kamu ihtiyaçlarının yerine getirilmesinde vergilerin öneminin katılımcılarca bilindiğini anlaşılmaktadır..

2. Vergi Suçlarına Bakış

Tablo 10’da “vergi suçlarını devlete karşı suç işlenmiş olarak görülüp görülmemesi” irdelenmiştir.

Tablo 10: Vergi Suçları Devlete Karşı İşlenmiş Suçtur

Vergi suçlarını, devlete karşı işlenmiş suç olarak bakmak gerekir.	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	18	9,1
Kısmen katılmıyorum	13	6,6
Emin Değilim	6	3,0
Kısmen Katılıyorum	26	13,2
Tamamen katılıyorum	134	68,0
Toplam	197	100,0

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların % 81’i, “vergi suçlarını, devlete karşı işlenmiş suç olarak bakmak gerekir” düşüncesindedir. Katılımcıların % 16’sı ise vergi suçlarını işleyenlere “devlete karşı işlenmiş bir suç olarak bakmamak gerekir” düşüncesine sahiptirler.

3. Vergi Suçlarının Yaptırımı

Devletin varlık nedenlerinden birisi de toplumda adalet duygusunun sağlanmasıdır. İnsanlara yönelik ve adına suç dediğimiz hukuka aykırı fiillerin karşılıksız kalması durumunda adalet duygusu sarsılır. Bu nedenle suç fiilleri ve bunlara uygulanacak yaptırımların düzenlenmesiyle birlikte, suçların yakalanması ve mahkemeler tarafından verilen cezaların da çektirilmesi gerekir (Bayraklı, 2012: 3). “Vergi suçlarının yaptırımının, para cezası yerine hapis cezasının olması vergi suçlarının önlenmesinde daha etkin olur” önermesi tablo 11’de irdelenmiştir. Buna göre, katılımcıların % 74’üne göre, vergi suçlarının önlenmesinde hapis cezasının verilmesi daha etkin olacaktır. Katılımcıların % 16’sına göre ise etkili olmayacaktır. Günümüzde birçok modern hukuk sistemlerinde “parasal suçun karşılığı parasal olur” görüşü hakimdir. Bu meyanda, tartışmaya açık olmakla birlikte devlet otoritesinin zaafa düşürülmesi sonucunu doğurabilecek vergisel suçlarda yaptırım olarak ciddi hapis cezalarının sözde değil özde tartışılması gereklidir.

Tablo 11: Vergi Suçlarının Yaptırımının Hapis Cezası Olması

Vergi suçlarının yaptırımı hapis cezası olmalıdır.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	19	9,6
Kısmen katılmıyorum	13	6,6
Emin Değilim	19	9,6
Kısmen Katılıyorum	40	20,3
Tamamen katılıyorum	106	53,8
Toplam	197	100,0

4. Vergi Kaçakçılığı İçin Cezai Yaptırımlar

Vergi kaçakçılığı için cezai yaptırımlarının yeterliliğine ilişkin algılar tablo 12’de görülmektedir. Katılımcıların yüzde 72’sine göre, Türkiye’de vergi kaçırınlar için cezai yaptırımlar yeterli değildir. Katılımcıların % 21’ine göre ise, vergi kaçırınlar için cezai yaptırımlar yeterlidir.

Tablo 12: Vergi Kaçırınlar İçin Cezai Yaptırımlar

Vergi kaçırınlar için cezai yaptırımlar yeterli değildir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	25	12,7
Kısmen katılmıyorum	16	8,1
Emin Değilim	14	7,1
Kısmen Katılıyorum	36	18,3
Tamamen katılıyorum	106	53,8
Toplam	197	100,0

5. Vergi Suçlarının Düzeyi

Toplumumuzdaki vergi suçlarının düzeyinin ne olduğuna ilişkin yargılar Tablo 13’de görülmektedir. Buna göre katılımcıların % 81’ine göre, vergi suçları Türkiye için ciddi bir sorundur. Yüzde 12’sine göre ise böyle bir sorun yoktur. Bu düşünceye katılanlar ile katılmayanlar arasında yaklaşık dört kat farklılık vardır. İlgili durum ülkemiz için olumsuz bir durumu yansıtmaktadır.

Türkiye’de vergi idaresinde yer alan aktörlerin bu algıyı azaltacak çalışmalar yapması elzem bir husustur. Çünkü toplumda “vergi veren, vergi vermeyen” ayrımı olduğu sürece en azından vergi kaçırma teşebbüsleri artırılabilir.

Tablo 13: Vergi Suçlarının Düzeyi

Ülkemizdeki vergi suçlarının fazlalığı, toplumumuz için ciddi bir sorundur.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	12	6,1
Kısmen katılmıyorum	12	6,1
Emin Değilim	14	7,1
Kısmen Katılıyorum	30	15,2
Tamamen katılıyorum	129	65,5
Toplam	197	100,0

6. Vergi Kaçıranların Teşhiri

Türkiye’de vergi kaçırانların teşhir edilip edilmemesine ilişkin düşünceler Tablo 14’de görülmektedir. Katılımcıların % 79’una göre, vergi kaçırانların teşhir edilmesi gereklidir. Ancak katılımcıların % 15’ine göre ise böyle bir uygulamaya gerek yoktur. Bu sonuçlara göre, Gelir İdaresi Başkanlığının belli bir tutarın üzerindeki vergi borçlularının teşhir mekanizmasının genişletilmesi düşünülebilir.

Tablo 14: Vergi Kaçıranların Teşhir Edilmesi

Türkiye’de vergi kaçırانları teşhir etmek gerekir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	17	8,6
Kısmen katılmıyorum	13	6,6
Emin Değilim	12	6,1
Kısmen Katılıyorum	26	13,2
Tamamen katılıyorum	129	65,5
Toplam	197	100,0

7. Vergi Denetimlerinin Yeterliliği

Vergi denetimlerinin yeterliliği ve etkinliği, bir ülkede vergi tahsilatını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, ilgili ülkede etkin bir vergi denetim süreci yoksa, o ülkedeki kayıtdışılığın önlenmesi zor olacak, vergi tahsilatı potansiyeli kullanılamayacak ve vergilemede adalet sağlanamayacaktır. Vergi denetimlerinin temel amacı vergi tabanını genişletmek suretiyle, vergi kayıp ve kaçırانını asgari düzeye indirmek veya mümkünse sıfıra indirebilmektir (Akbe, 2014: 64-67).

Vergi denetimlerine ilişkin algı tablo 15’de görülmektedir. Buna göre katılımcıların yüzde 69’u Türkiye’de vergi denetimlerinin yeterli bir şekilde yapılmadığını ifade etmiştir. Buna karşın katılımcıların yüzde 21’i denetimlerin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 15: Vergi Denetiminin Yeterliliği

Türkiye’de vergi denetimleri yeterli şekilde yapılamamaktadır.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	24	12,2
Kısmen katılmıyorum	18	9,1
Emin Değilim	20	10,2
Kısmen Katılıyorum	44	22,3
Tamamen katılıyorum	91	46,2
Toplam	197	100,0

C. VERGİ MEVZUATININ ANLAŞILABİLİRLİĞİ VE VERGİ BİLİNCİ

1. Vergi Bilinç Düzeyi

Vergi bilinci, vergi ödemeyi bir vatandaşlık görevi olarak gören davranış şeklidir (Demir, 2015: 174). Tablo 16’da, vergi mükelleflerinin vergi bilinç düzeyine ilişkin algılar yer almaktadır. Katılımcıların % 62’sine göre Türkiye’de vergi mükelleflerinin vergi ödeme bilinçleri yüksek değil; katılımcıların % 21’ine göre ise vergi ödeme bilinçleri yüksektir. Vergi mükelleflerinin vergi ödeme bilincinin artması, kamu ihtiyaçlarının tam ve zamanında yerine getirilmesinde önemli bir husustur.

Tablo 16:Mükelleflerin Vergi Bilinç Düzeyi

Türkiye’de mükelleflerin vergi ödeme bilinci yüksektir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	87	44,2
Kısmen katılmıyorum	35	17,8
Emin Değilim	31	15,7
Kısmen Katılıyorum	27	13,7
Tamamen katılıyorum	17	8,6
Toplam	197	100,0

2. Vergi Bilinci Derslerinin Konulması

Vergi bilinci, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi bakımından verginin önemini bilen vatandaşların, vergi ile ilgili biçimsel ve parasal ödevlerini yerine getirmedeki istekliliğini ifade eder (Akdoğan, 2011:189). Vergi bilinci aynı zamanda bir ülkeye aidiyet duygusu için de önemli bir göstergedir. Vergi bilincinin yükseltilebilmesi için öncelikle, vergi kavramının vatandaşlar üzerinde bütünüyle bir yük olmadığını, eğitim, sağlık, diploması, iç ve dış güvenlik gibi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak alındığına yönelik bilincin sağlanması gereklidir. Bu programların küçük yaşlardan itibaren başlatılması, verginin öneminin anlatılması vergiye yaklaşımı olumlu yönde değiştirebilir ve buradan beklenen başarı imkanlarını da artıracaktır. Eğitim programlarında yetişkinlere yönelik olarak televizyon, radyo programları ile duvar afişlerinin asılması gibi etkinlikler faydalı olabilecektir (Şenyüz, 1992: 18). Ayrıca, internet ve akıllı telefon uygulamalarıyla

birlikte uçak, hızlı tren, metro gibi toplu ulaşım araçlarında tanıtıcı ve aydınlatıcı bilgiler verilebilir.

Verginin önemine ilişkin anaokulundan başlamak üzere bütün eğitim öğretim kademelerinde derslerinin konmasına ilişkin algılar tablo 17’ de görülmektedir. Buna göre katılımcıların % 75’i böyle bir uygulamanın vergi bilincinin artırılmasına yönelik iyi bir uygulama olacağını belirtmiştir. Yüzde 13’lük bir kesim ise böyle bir uygulamaya gerek olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 17: Okullarda Vergi Bilinci Derslerinin Konulması

İlkokul, ortaokul, lise ve üniversitelerde vergi bilinci dersleri konulmalıdır.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	13	6,6
Kısmen katılmıyorum	13	6,6
Emin Değilim	23	11,7
Kısmen Katılıyorum	39	19,8
Tamamen katılıyorum	109	55,3
Toplam	197	100,0

3. Vergi Haftaları Kavramının Revize Edilmesi

Vergi İdaresi başkanlığı tarafından her yıl şubat ayının son haftasında düzenli olarak yapılan vergi haftası etkinliklerinin temel amacı, “Türkiye’de uygulanan vergilerin toplumun bütün kesimlerine benimsetilmesi ve vergiyi gönüllü olarak ödeme alışkanlığının artırılması”nın sağlanmasıdır (GİB, 2015). 1989 yılından başlayarak 2015 yılında 26. sı kutlanan vergi haftası etkinliği her yıl tekrar edilmektedir (GİB, 2015a). Tablo 18’de, “Türkiye’de kutlanan vergi haftaları uygulamalarının revize edilmesi” düşüncesi irdelenmiştir. Katılımcıların % 55’i bu revizyon düşüncesini olumlu bulmuşlardır. Katılımcıların % 21’i ise bu düşüncüyü olumlu bulmamışlardır.

Verginin öneminin toplumun tüm kesimlerine anlatılması çalışmalarını şüphesiz olumlu bir düşüncedir. Ancak gözlemlerimiz bir tür yasak savma şeklindeki uygulamalar yerine bu konuda vergi idaresinin üniversiteler ile işbirliği yaparak vergi bilincini tüm topluma yayma zorunluluğu vardır. Çünkü üniversitelerimizde önlisans, lisans, yüksek lisans ile doktora düzeylerinde eğitim ve öğretim veren çok sayıda maliye bölümü vardır. Buralarda Uzman, Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi, Yardımcı Doçent, Doçent ve Profesör olarak çok sayıda öğretim elemanı vardır. Bunların önemli bir kısmında bu hizmetleri ücretsiz verebilecektir. Çünkü, “Maliyesiz bir devlet güçlü olamaz”.

Tablo 18: Vergi Haftalarının Revize Edilmesi

Vergi haftaları yerine yılın “her ay vergi ayı” adıyla yeni bir uygulamaya geçilmelidir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	33	16,8
Kısmen katılmıyorum	18	9,1
Emin Değilim	38	19,3
Kısmen Katılıyorum	47	23,9
Tamamen katılıyorum	61	31,0
Toplam	197	100,0

4. Vergi Mevzuatının Anlaşılması

Vergi mevzuatımızın anlaşılma düzeyine ilişkin algılar tablo 19’da görülmektedir. Katılımcıların yüzde 65’i ne göre Türkiye’de “vergi mevzuatımızın anlaşılması düzeyi düşüktür. Katılımcıların % 24’üne göre ise, vergi mevzuatımızın anlaşılma düzeyi yüksektir.

Tablo 19: Vergi Mevzuatının Anlaşılması

“Vergi mevzuatımızın anlaşılma düzeyi düşüktür”		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	8	4,1
Kısmen katılmıyorum	39	19,8
Emin Değilim	23	11,7
Kısmen Katılıyorum	46	23,4
Tamamen katılıyorum	81	41,1
Toplam	197	100,0

D. DEFTERDARLIĞIN ETKİNLİĞİ

Defterdarlıkların etkinliğine ilişkin olarak dört soruya cevap aranacaktır.

1. Defterdarlıkların Etkin Çalışması

Defterdarlık, Maliye Bakanlığı’nın en büyük memuru, il ve bağlı ilçeler teşkilatının amiri konumundaki Defterdarlık devlete ait taşınır ve taşınmaz malların yönetilmesi, yapılan harcamaların muhasebeleştirilmesi, saymanlık hizmetlerinin yürütülmesi, genel bütçe kapsamındaki kurumlara hukuki görüş bildirilmesi gibi işlevleri yerine getirir (Öztürk, 2013: 95). Tablo 20’de, “Türkiye’de defterdarlıklar etkin olarak çalışmaktadır” ifadesi irdelenmiştir. Katılımcıların % 43’ü bu düşünceye katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın katılımcıların % 40’ı ise Türkiye’de defterdarlıkların etkin olarak çalıştığını düşünmektedirler. Bu durum defterdarlıkların işlevine ilişkin yeni çalışmalar yapılması, gerekirse revizyona gidilmesi, mali yapı içerisindeki rolünün sorgulanmasını gerektirmektedir.

Tablo 20: Defterdarlıkların Etkinliği

Defterdarlıklar Etkinlin Çalışmaktadır.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	53	26,9
Kısmen katılmıyorum	31	15,7
Emin Değilim	33	16,8
Kısmen Katılıyorum	54	27,4
Tamamen katılıyorum	26	13,2
Toplam	197	100,0

2. Çalışanların Eğitim İmkanlarının Sağlanması

Eğitim öncelikle insanın kendini tanımasını, yaşamı algılaması ve farklı düşünceye sahip insanlarla birlikte yaşama kültürü de sağlayabildiğinden muhakkak artırılması gereken bir olgudur. İnsan sermayesi görünümü denir. Bu bakış açısına göre insan eğitime daha fazla yatırım aynı zamanda insanların verimliliğinde de büyük artışlar oluşturabilecektir (Stiglitz, 1999: 428). Eğitim, Vergi idaresinde çalışanlara yönelik “Üniversite, Yüksek Lisans ve Doktora” programları teşvik edilmelidir. Buna ilişkin algılar Tablo 21’de görülmektedir. Burada, ”Defterdarlıkta çalışanların, imkanlar ölçüsünde, “Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Programlarına katılmaları teşvik edilmelidir” düşüncesi irdelenmiştir. Katılımcıların % 73’üne göre bu düşünce olumludur. Çalışanları bu yönde teşvik etmek defterdarlıklarının etkinliğine katkı sağlayabilir. Katılımcıların % 18’i ise bu düşünceyi olumlu bulmamıştır. Bir ülkede eğitimin önemi tartışılmayacak kadar açıktır.

Tablo 21: Çalışanlara İlave Eğitim Öğretim İmkanlarının Sağlanması

”Defterdarlıkta çalışanlar imkanlar ölçüsünde, “Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Programlarına katılmaları teşvik edilmelidir”.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	25	12,7
Kısmen katılmıyorum	11	5,6
Emin Değilim	18	9,1
Kısmen Katılıyorum	44	22,3
Tamamen katılıyorum	99	50,3
Toplam	197	100,0

3. Çalışanların Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Defterdarlık çalışanlarının özlük hakkı dediğimizde onların aldıkları maaşlar, sosyal güvenlik pirimleri, emeklilikte alacakları paralar, dinlenme ve tatil hakları gibi hususlar anlaşılır. Tablo 22’de, çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesine ilişkin algılar araştırılmıştır. Buna göre katılımcıların % 78’ine göre, çalışanların özlük haklarına ilişkin iyileştirilmeler yapılması kurum

kültürünün artırılması noktasında önemlidir. Buna karşın katılımcıların % 17'si bu düşünceye katılmadıklarını ifade etmiştir. Devletin kamu ihtiyaçlarının yaklaşık yüzde 85'inin vergilerle finanse edildiği günümüzde verginin, vergi toplamının, vergide uyumu sağlamanın en önemli anahtarı konumundaki defterdarlık çalışanlarının özlük haklarına ilişkin talepleri dikkate alınmalıdır. Çünkü bu kurumlardaki bir zafiyet devletin aciziyetine neden olabilecek durum oluşturabilir.

Tablo 22: Çalışanların Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Defterdarlık çalışanlarının özlük hakları iyileştirilmiştir.		
	Sayı	Yüzde
Hiç katılmıyorum	22	11,2
Kısmen katılmıyorum	11	5,6
Emin Değilim	10	5,1
Kısmen Katılıyorum	29	14,7
Tamamen katılıyorum	125	63,5
Toplam	197	100,0

4. Gelirlerin Yeterliliği

Gelir Vergisini de ilgilendirdiğinden Defterdarlık birimlerinde çalışanların gelir durumu algıları Tablo 23'de görülmektedir. Genel olarak ifade edilirse katılımcıların % 96'sına göre çalışanların geçim durumu algısı yeterli düzeydedir. Buna karşın % 4'ün algısı ise olumsuzdur. Ayrıntılı olarak ifade edilirse, katılımcıların % 38'i "her istediğini alabildiğini" % 28'i "bazen tasarruf yapabildiğini", % 22'si "hiç kimseye muhtaç olmadığını" % 8'i "zorunlu harcamalarını karşılayabildiğini" % 4'ü ise "hiç geçinemediğini" ifade etmiştir. Maliye teşkilatında çalışanların çok önemli bir kısmına göre gelirleri yeterli düzeydedir. Yüzde 4'lük kesim ya kişisel bütçelerini yönetememekte veya farklı sorunları nedeniyle gelirlerinin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 23: Çalışanların Geçim Algıları

Çalışanlarının geçim algıları		
	Sayı	Yüzde
Hiç geçinemiyorum	8	4,1
Zorunlu Harcamalarımı karşılayabilirim	15	7,6
Kimseye Muhtaç Değilim	43	21,8
Bazen tasarruf yapabiliyorum	56	28,4
Her istediğimi alabiliyorum	75	38,1
Toplam	197	100,0

SONUÇ

Bu çalışmada, Afyonkarahisar Defterdarlığı çalışanlarının Türkiye'deki vergilere ilişkin algıları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, vergi suçunu işleyen vergi mükelleflerinin, katılımcıların yüzde 42'sine göre hırsız, yüzde 30'una göre terbiyesiz, yüzde 15'ine göre ahlaksız olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların yüzde 70'ine göre Türk Vergi Sistemi adaletsiz bir yapıya sahiptir.

Yapılan vergi afları dürüst mükellefler için olumsuz bir algı oluşturmaktadır. Vergi kaçırınlar için cezai yaptırımlar adeta mükâfat etkisi

yapmaktadır. Gelir dağılımının adaletsiz olarak algılanması vergi mükellefleri için vergilerin ödenmesinde olumsuz bir kanaat oluşturmaktadır. Vergi suçları, katılımcıların yüzde 80'ine göre Türkiye için yaygın bir sorun kaynağıdır.

Vergi bilinci dersleri eğitimin her kademesinde konularak önemi anlatılmalıdır. Gerek vergi mevzuatı ve gerekse vergi kanunlarının anlaşılma düzeyi düşüktür. Bu nedenle ilgili konuda acil olarak iyileştirici tedbirler alınmalıdır. Vergi haftaları kavramı ise adeta içi boşaltılmış yasak savma kabilinden törenler görünümündedir. Bu konuda toplumsal bilinç düzeyini yükseltici, vergiyi topluma benimsetici ve devlet olma hassasiyetini artıracak düzenlemelere ihtiyaç vardır. Defterdarlıkta çalışanların eğitim ve öğretim düzeylerini artırıcı imkanların sağlanması vergi mükellefleriyle vergi idaresi arasındaki iletişimi sağlayarak, vergi uyumu aracılığıyla gelirlerinde artış sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Abdurrahman (2006), Kamu Maliyesi, Genişletilmiş 11.Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akbey, Ferhat (2014), "Türkiye'de Vergi Denetimi Ve Gelirleri Üzerine Bir İnceleme", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:29, Sayı:1, Ss. 63-103.
- Akdoğan, Abdurrahman (2011), Kamu Maliyesi, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Altundiş, Mehmet (2007), "Vergi Usul Kanunu'nda Yer Alan Vergi Suç Ve Cezaları İle Cezaları İle Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Bu Suçlara Etkisi", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 65, Kış 2007, 168-179.
- Bayraklı, H.Hüseyin (2008), Türk Hukukunun Temel Kavramları, Afyonkarahisar: Celepler Matbaacılık.
- Bayraklı, Hasan Hüseyin (2012), Kpss-A İçin Ceza Muhakemesi Hukuku, Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Bilgiç, Reyha Ve Canan Sümer (2007), Türkiye'de Mükelleflerin Vergiye Bakışı, (Danışmanlar; Elif Tuay Ve İnci Güvenç), Ankara: Gelir İdaresi Başkanlığı, Yayın No: 51, <www.gib.gov.tr/sites/.../turkiyede_mukelleflerin_vergiye_bakisi.pdf>, (8.09.2015).
- Bilici, Nurettin Ve Adem Bilici (2011), Kamu Maliyesi, Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Çelebi, K. Vdg. (2012), Kamu Maliyesi, Manisa: Emek Matbaası.
- Çiçek, Halit, Mehmet Karakaş Ve Abdunnur Yıldız (2008), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Vergi Yükümlülerinin Vergiyi Algılama Ve Tutum Analizi: Bir Alan Araştırması, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara: Ümit Oset Matbaacılık.
- Demir, İhsan Cemil (2015), Kamu Maliyesi, Afyonkarahisar: Lmt Limit Yayınları.
- Devrim, Fevzu (2002), Kamu Maliyesine Giriş, 4.Baskı, İzmir: İlkem Ofset.
- Doğan, Zeki Ve Ramazan Besen (2008), Vergi Aflarının Mükellefler Üzerindeki Etkisinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma, Ankara: Maliye Ve Hukuk Yayınları.
- Dönmez, Recai (1992), Teoride Ve Uygulamada Vergi Afları, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 557, İibf Yayınları No: 92.
- Dündar, Süleyman (2012), İstatistik 2, Ankara: Sage Matbaacılık.
- Edizdoğan, Nihat Ve Ali Çelikkaya (2012), Vergilerin Ekonomik Analizi, Eskişehir: Dora Yayınları.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, (2015) http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/basinbultenleri/23022015basinbulteni.htm, (Erişim 08.05.2015).
- Gelir İdaresi Başkanlığı, (2015a), http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/basinbultenleri/23022015basinbulteni.htm, (Erişim 08.05.2015).
- Gelir İdaresi Başkanlığı (2015), <http://www.vergihaftasi.gov.tr/>, (Erişim 08.05.2015).

- Gökbunar, Ramazan Ve Güneş Çetin (2010), “Mükellef Haklarına Vergi İdaresi Çalışanlarının Bakışı”, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, Cilt:17 Sayı:1, Manisa.
- İpek, Selçuk Ve İlknur Kaynar (2009), “Vergiye Gönüllü Uyum Konusunda Çanakkale İline Yönelik Ampirik Bir Çalışma”, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, Cilt:16 Sayı:1, Manisa.
- Kuluçlu, Erdal (2008), “Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi Ve Sayıştay Denetimine Etkileri”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 71.
- Nadaroğlu, Halil (1998), Kamu Maliyesi Teorisi, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Özer, Mehmet Akif (2012), “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi Ve İç Güvenlik Hizmetleri”, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Sayı 33, Ss. 147-180.
- Özer, Nur (2009), “Algılama Ve Pazarlama Uygulamaları”, Ekonomi, Sosyoloji Ve Politika Dergisi, Yıl:5 Sayı:1 Ss-1-12. <http://Akademik.Maltepe.Edu.Tr/~Osmanurper/G%F6rselimaajy%F6n/Algılama%20ve%20pazarlama%20uygulamaları.Pdf> , (Erişim 08.09.2015).
- Öztürk, Nazım (2013), Kamu Mali Yönetimi (Mali Kurumlar), Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Pehlivan, Osman (2011), Kamu Maliyesi, Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Rosen, Harvey S.Rosen Ve Ted Gayer (2008), Public Finance, Singapur: Mcgraw-Hill International Edition.
- Sağbaşı, İsa Ve Adem Başoğlu (2005); “İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar İli Örneği”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İibf Dergisi, C VII, S.2, Ss 123-144.
- Sağlam, Metin (2013);“Vergi Algısı Ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı Ve Bilinci”, Sosyo Ekonomi, 2013-1,Ss-315-334.
- Saraçoğlu, Fatih (2006), “Gelir Dağılımında Adaletin Sağlanması Ve Yoksullukla Mücadelede Vergilendirme Politikası”, Mali Kılavuz Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 31, Ss 201-221.
- Saruç, Naci Tolga (2015), Vergi Uyumu Teori Ve Uygulama, Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Stiglitz, Joseph E. (1999), Economics Of The Public Sector, Third Edition, New York/London: W.W.Norton& Company.
- Şenyüz, Doğan (1992), “Maliye Mükellef İlişkilerinde Karşılaşılan Sorunlar”, Sayıştay Dergisi, Sayı:7, Ss-17-22.
- Taytak, Mustafa (2010), “İlköğretim Iı. Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Araştırma”, Maliye Dergisi, Sayı 158 , Ss.496-512.
- Tekir, Sabri (1993), Vergi Teorisi, İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Turan, Bülent (2012), “Artan Oranlı Vergi Sistemi Yerine Düz Oranlı Vergi Sistemi Önerisi”, Mali Kılavuz Dergisi, Yıl: 14, Sayı: 56, Ss. 77-92.
- Turhan, Salih (1998), Vergi Teorisi Ve Politikası, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Ulusoy, Ahmet (2012), Maliye Politikası, İstanbul: Park Akademi-1 Kitap/20.
- Uyumuna Etkisi: Bir Anket Çalışmasının Sonuçları”, Maliye Dergisi, Sayı 157, Temmuz-Aralık .
- Uzgören, Nevin (2012), Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatistiksel Yöntemler Ve Spss Uygulamaları, Genişletilmiş 2. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Yavuzer, M.Salih (2007), “Vergi Kayıp Ve Kaçağı, Vergi İadesi Uygulaması Ve Bir Öneri”, Vergi Raporu, Sayı: 93, Ss.42-50.